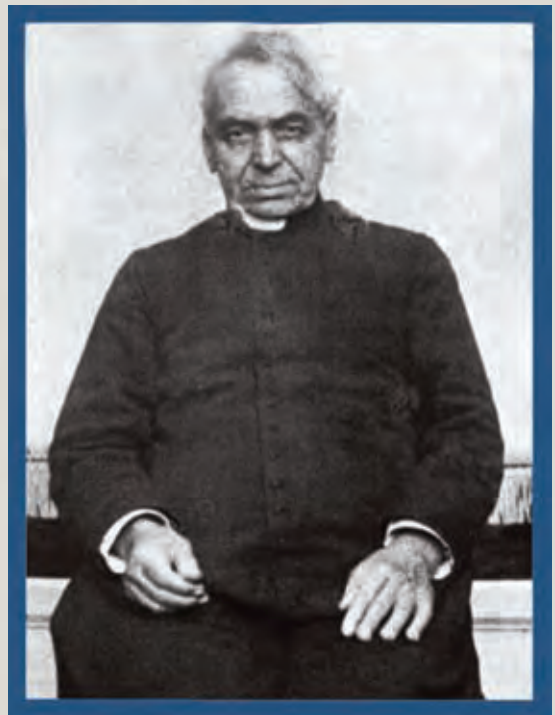

deel 5
herdenken

1. Eretitel

Terugblik

Priester Adolf Daens overleed op 14 juni 1907. In april 1909 publiceerde Pieter Daens een eerste boek over zijn broer. Het was een levensschets met de titel *Priester Daens, zijn Leven, zijn Strijden, zijn Lijden, zijne Dood en Verheerlijking*. Het boek, uitgegeven door de drukkerij der Werf, Eiland Chipka Aalst werd te koop aangeboden tegen 1 fr. en werd aangekocht door de geletterde daensisten. Deze lazen voor uit het boek 's avonds voor de familie en in de zomer soms voor tientallen aanhoorders die de gebeurtenissen zelf meegemaakt hadden. Uit deze samenkomsten ontstond een eerste haast mythische verering voor priester Daens en werd de basis gelegd voor alle latere herdenkingen.

In december 1939 wilden in Aalst de daensisten de honderdste verjaardag van de geboorte van priester Daens plechtig herdenken. Er werd een comité opgericht met als voorzitter Jan De Neve en als secretaris Victor Bocqué. Door de sociaal en politiek onzekere toestand, de mobilisatie en de dreigende oorlog, werd de viering minder groots dan het comité oorspronkelijk had gepland: op 17 december 1939 werd een misviering opgedragen in de Sint-Martinuskerk en in de namiddag was er een herdenking in de grote zaal van het Vlaams Huis in de Molenstraat.

De volgende paar jaar hielden Ernest Van de Berghe en het VNV in datzelfde Vlaams Huis toespraken over de nieuwe politieke weg van de eenheidsbeweging. Deze sleurde in de Denderstreek honderden daensisten mee in een politiek avontuur dat de leiders misschien wel maar de volgelingen wellicht niet voorzien hadden. Na jaren van stilte en verdriet werden in 1952 naar aanleiding van de 650ste verjaardag van de Guldensporenslag zowel in grote steden als in kleine gemeenten Guldensporencomités opgericht.

Rebel

Doordat het Vlaams bewustzijn zich herstelde werd in de lente van 1952 een nieuwe daensistische partij gesticht, *De Vlaamse Volkspartij – Aalst*, met aan de

wieg o.a. Victor Van der Haegen en de voorzitter van de partij, Benedikt De Cock.

De Vlaamse Volkspartij - Aalst (V.V.P.) kondigde in haar maandelijks partijblad nr. 2 van juni 1952 de 650ste verjaardag van de Guldensporenslag aan:

De Vlaamse Volkspartij te Aalst roept alle Vlamingen uit het Aalsterse op tot de eerste Grote Na-Oorlogse Guldensporenviering, die zal plaats hebben op 13 juli 1952 om 20 uur in het lokaal De IJzer, Vlaanderenstraat, 13, Aalst. Geen enkele Vlaming mag ontbreken.

In hetzelfde nummer verscheen onder de titel *Herdenking Priester Daens* een bijdrage over de misviering en het huldebetoon op 8 juni 1952 naar aanleiding van de 45-jarige verjaardag van zijn overlijden. Er wordt ook verwezen naar de Christelijke Volkspartij (C.V.P.) en haar standpunten t.a.v. de figuur van Daens:

ADOLF DAENS,

geboren te Aalst in de Kerkstraat, den 18 December 1839, zijne Ouders waren kleine Burgers; primus in 't Collegie, opvolgentlijk Professor van Rhetorika te Bergen, Turnhout, Dendermonde, onderpastoor te Kruishoutem en te St-Niklaas, sticht in 1893 de Kristene Volkspartij, wordt Volksvertegenwoordiger van Aalst en van Brussel, godvruchtig overleden te Aalst den 14 Juni 1907. (Zie zijn Levensbeschrijving door Pieter Daens, zijn Broeder, schoon groot boek, tekoop aan 1 fr.)

Ik zou alle measchen willen gelukkig zien. (Worden van Priester Daens).

Dat de C.V.P.-bladen thans ontdekt hebben, dat er destijds in het Aalsterse een priester-werkman geleefd heeft. Spijtig dat men nu eerst, Priester Daens is reeds meer dan 45 jaar overleden, tot die bevinding is gekomen dat Hij toch een geniaal man en Priester is geweest. Zij geven Hem de Eretitel Rebel en vragen aan de jonge Vlamingen Hem in hun gebeden niet te vergeten. 't Kan verkeren!!

Het succes van deze viering was de stimulans om de vijftigste verjaardag van de dood van priester Daens passend te herdenken. Gesteund door oud-daensisten en Vlaams-nationalisten werd het Priester Daenscomité opgericht, dat in 1957 een reeks plechtigheden organiseerde.

2. Vijftig jaar

Misviering

Op 28 juli 1957 werd een heilige mis in de Sint Martinuskerk en een optocht naar het graf van priester Daens gepland. De kerkelijke overheid en de bisschop van Gent volgden na vijftig jaar de katholieke partij (C.V.P) nog niet in de waardering voor het gedachtegoed van priester Daens: een volwaardige herdenkingsmis en passende homilie werden door de bisschop verboden.

In de Standaard van maandag 29 juli 1957 schreef Luc Delafortrie over deze plechtigheid volgende bijdrage:

Vlaamse Volkspartij Aalst *maandblad nr. 2 juni 1952*

Herdenking Priester Daens

Op zondag 8 juni had een plechtig Jaargetijde plaats in de Kerk der Eerw. Paters Capucienen te Aalst, ter nagedachtenis van priester Daens. In de kerk, bijna gans bezet, mochten wij in 't bijzonder de aanwezigheid van Mevr. Van den Bruele-Daens en de Heer H. Plancquaert aanstippen. Na de H. mis werd stoetsgewijze, de Jeugd voorop, naar het Kerkhof gegaan. Kransen werden op het praalgraf nedergelegd door de Volkskunstgroep Iwein, het A.D.J.V. en een bloemengarve van v.z.w.de Klimop. De heer B. De Cock, oud-daensist, sprak een ontroerende heldenhulde. Zijn betoog schetste de grootheid van wijlen priester Daens, wiens leven en idealen hij als voorbeeld stelde aan de jeugd. De vele vrienden uit Moeskroen, die de verre reis hadden

gemaakt, werden hartelijk bedankt voor hun grote verering welke zij koesteren voor priester Daens. Deze plechtigheid werd besloten met het heerlijk en aangrijpend lied 'Vaarwel, Mijn Broeder', gezongen door de groep Iwein, onder de leiding van Dhr. Rob. Van Daele, welke wij hiermede danken voor zijn steeds belangloze medewerking.

In het lokaal De IJzer werd een Herdenking van priester Daens gehouden. De zaal was feestelijk opgesmukt: tussen de beelden van de gebroeders Daens hing de oude Wijkvlag der Christene Democratische Partij van Aalst-Schaarbeek. De aanblik was werkelijk verbluffend. De Voorzitter van de Vlaamse Volkspartij, Dhr Muller, stelde de feestredenaar, Meester Plancquaert, voor. Deze werd bij het bestijgen van het podium, langdu-

rig toegejuicht door de talrijke aanwezigen. In zijn schitterende rede wees hij erop dat allen moeten strijden met liefde, overgave en vastberadenheid. Hij als negentiger, nog immer strijd-lustig zoals voor zestig jaar, toonde ons hoe wij de strijd moeten voeren door liefde voor Taal, Zeden en Volk. Nooit heeft hij versaagd en hij staat nog op de bres om de noden van zijn geliefd Vlaamse Volk te lenigen. Deze rede, meermaals door toejuichingen onderbroken, werd beëindigd met een daverend applaus. Na enkele woorden van dank door Dhr. Muller gezegd, bedankten Dhr. De Cock, Mevr. Van den Bruele-Daens en de vrienden van Moeskroen, waarop deze schitterende vergadering eindigde met het zingen van het Lied van de Groene Vlag en de Vlaamse Leeuw!!

Priester Daens te Aalst gehuldigd. Plechtigheid op het kerkhof onder grote toeloop van volk.

Gisteren had in Aalst de eerste plechtigheid plaats in de herdenking van priester Daens. Te 10 u. werd een H. Mis opgedragen in de St-Martenskerk. De ruime kerk was bomvol gelopen en vele gelovigen moesten blijven rechtstaan omdat ze geen plaats meer vonden. Het moet betreurd worden dat de mis met een kwartier vertraging begon. De gelovigen waren ook verwonderd omdat geen offer werd toegestaan. De H. Mis werd opgedragen door een priester die niet tot de dekenij behoorde. Er was ook geen aangepast sermoen. Het moet gezegd worden dat zulks ergernis verwekte bij de vele aanwezigen.

Na de H. Mis begaf de stoet van ongeveer tweeduizend personen zich naar het kerkhof. Vooraan ging een muziekpel, samengesteld uit muzikanten van Denderbelle en Moeskroen. Er volgden vier groene vlaggen: drie oude vaandels uit Moeskroen en de sierlijke Herdenkingsvlag. Er volgde een eindeloze rij van kransen en bloemstukken.

Bij het graf las de E.H. De Vos, die daartoe een bijzondere vergunning had bekomen, de gebeden. De h. Benoit De Cock, een oud-daensist, hield de gelegenheidsspraak. Hij drukte er zijn voldoening over uit dat na vijftig jaren priester Daens in eer wordt hersteld, spijs alle misverstanden

Namens de familie sprak generaal-majoor J. Bouhon, oudste neef van priester Daens. Hij toonde zich bijzonder getroffen door de algemene hulde, uitgaande van alle standen en vele politieke strekkingen. Zoals vele prachtfiguren uit de geschiedenis, heeft priester Daens het ongeluk gehad een halve eeuw te vroeg geboren te zijn. Daarom werd hij door een groot gedeelte van zijn tijdsgenoten niet begrepen en zelfs tegengewerkt. Hij was zijn tijd verre vooruit, en was vóór de letter een Europeaan en wereldburger. Hoewel hij miskend werd, kende hij geen verbittering of haat, omdat hij daartoe te diep kristelijk en te menslievend was.

Toekomstige zondag wordt in het Aalsterse stadhuis vergadering gehouden, een academische zitting waarop o.a. de h. André Demedts het woord zal voeren. Een tentoonstelling wordt in het belfort ingericht. Later zal een standbeeld worden ingehuldigd op de Werf. Om dit alles mogelijk te maken worden door de studenten van het

Jezuïetencollege en het atheneum, samen met universiteitsstudenten omhalingen in de stad gedaan.

Het blijkt dat de ganse bevolking geestdriftig was met deze herdenking. Des te meer kan de houding van de plaatselijke geestelijkheid betreurd worden, die haar onwil op allerlei wijzen doet blijken. Zij is blijkbaar nog vijftig jaar achter.

Tentoonstelling

De volgende zondag, 4 augustus 1957, was de academische zitting in de feestzaal en de opening van de tentoonstelling in het belfort een overweldigend succes. De Standaard van 5 augustus bracht uitgebreid verslag, waarvan hier de inleiding:

Gisteren verliep de tweede herdenkingsdag van de priester Daens-hulde te Aalst. Het was een aangrijpende beto-

Faktuur N° 50
Mre Wambierhagen Victor Debet
 voor *Kapel Edward*
 voor *Priester Daens Hulde*
 voor aankoop en levering van het volgende betaalbaar

Kerksken den 31 juli 1957

<i>Contributies van Eduard de Regel voor Priester Daens hulde</i>		
van	<i>Couremans Carmel</i>	<i>100</i>
"	<i>De Regel Edward</i>	<i>100</i>
"	<i>Coatlobout Jolie</i>	<i>50</i>
"	<i>" Justine</i>	<i>50</i>
"	<i>" Josephine</i>	<i>50</i>
"	<i>Overton Rome</i>	<i>50</i>
"	<i>De Regel Eustach</i>	<i>50</i>
"	<i>Wambierhagen zelf</i>	<i>50</i>
		<i>500</i>
"	<i>Wambierhagen Jolie</i>	<i>50</i>

Bijdragen van de daensisten uit Kerksken.

ging. Te 10 uur werd in het stadhuis door het stadsbestuur een receptie aangeboden aan de leden van het herdenkingskomitee, de familie en de genodigden. Daarna begaf men zich naar het gotische belfort waar de tentoonstelling werd geopend. De h. Alexander De Vos, een veteraan uit de strijd van de gebroeders Daens, zette de betekenis ervan uiteen. In ons is geen bitterheid overgebleven, aldus de h. De Vos. Priester Daens werd fel gehaat, doch ook fel geliefd. De leuze van deze priester was: Ge kunt God niet dienen en de rijkdommen.

Monument

Het hoogtepunt van de herdenking was de oprichting van het monument aan de Werf. Het eerste concept van beeldhouwer Mark De Bruyn, een eenvoudig beeld, was uitgegroeid tot een groot gedenkteken waarop priester Daens afgebeeld stond omringd door een arbeidersgezin. De onthulling werd gepland eind september.

Naar oude daensistische traditie werd het herdenkingsmonument van priester Daens gefinancierd

door zijn volgelingen. Ook de Kerkskenaren lieten zich niet onbetuigd. Onder impuls van Victor Van der Haegen en Edward De Kegel droegen zij hun steentje bij.

Het beeld werd plechtig onthuld op zondag 29 september 1957 op de Werf in Aalst. Het stelt priester Daens voor als gids en trooster tussen een arbeider en zijn zoon. Achter hen gaat een volkswrouw schuil met op de arm een kind.

Samen met Georges De Neve en Romain Eeman, veteranen die de strijd met priester Daens hadden meegemaakt, onthulde de 88-jarige Victor Van der Haegen het monument. Voor hem en de talrijke aanwezige Kerkskenaren was het een ontroerend moment. Hun strijd en lijden waren niet zinloos geweest.

De Standaard van maandag 30 september 1957 bracht een uitvoerig verslag met een samenvatting van de plechtigheid:

29 september 1957: op weg naar de inhuldiging aan de werf:
V.l.n.r.: Victor Van der Haegen, Sander De Vos, Frans De Neve en Benedikt De Cock.

De Standaard

30 september 1957

Aalst herdacht priester Daens - Standbeeld onthuld

Gisteren werd als laatste fase van de herdenkingsplechtigheden voor een doodstille menigte het standbeeld van priester Daens te Aalst onthuld. Het werd door beeldhouwer De Bruyne ontworpen en vertoont een groep: een priester die de hand reikt aan een arbeider en zijn zoon. Hij staat in hun midden als de gids en de trooster. Achter hen schuilt een volkswrouw met een kind op de arm. Niemand zal ontkennen dat hier een treffende gedachte tot steen werd, en dat men geen betere had kunnen vinden om de bedoelingen van priester Daens duidelijk te maken. Ook de plaats is enig: vóór het monument ligt de Dender en de brug die naar de volkswijken voert. Over deze brug komen dagelijks duizenden om zich naar de fabrieken of naar de werkterreinen te begeven.

In en voor het stadhuis, op de grote markt, zijn naast het voltallige stadsbestuur met burgemeester Fr. Blankaert aan het hoofd, de deelnemers samengekomen: Kamerleden van alle partijen, gouverneur Mariën, familieleden, oud medestrijders van Daens met hun kinderen en kleinkinderen, de Priester Daensvrienden van Moeskroen en honderden belangstellenden, uit alle denkrichtingen. Wanneer er ooit eensgezindheid heerste, dan is het hier. Het regenweder heeft hen niet tegengehouden. Met een fanfare vooraan, enkele kleurige bloemstukken, trok een dichte en lange stoet de Molenstraat af, de straat die Daens en zijn volgelingen zo dikwijls heeft zien voorbijtrekken, tot

die laatste dag waarop hij uit een huis in dezelfde straat werd buitengedragen om tussen een wenende en biddende volksmenigte naar het kerkhof te worden gevoerd.

De menigte sluit zich, over het wijde plein, rondom het monument dat met de groene herdenkingsvlag bedekt is. Na een muziekkuitvoering door de fanfare, treden drie veteranen vooruit, die de strijd met priester Daens hebben medegemaakt: Georges De Neve uit Aalst, Romain Eeman uit Welle en Victor Van der Haegen uit Kerksken. Deze laatste is 88 jaar oud. Zij nemen het vaandel weg, zodat het standbeeld zichtbaar wordt.

De heer Frans De Neve, voorzitter van het herdenkingskomitee, acht zich gelukkig met enkele getrouwen de herdenking te hebben verwezenlijkt. De plechtigheid op het kerkhof, de academische zitting op het stadhuis en thans de onthulling van het monument zijn buiten alle verwachtingen geslaagd en kenden een waardig verloop. Het meest blijvende is het monument. Hulde aan de beeldhouwer M. De Bruyn, die er alles voor gedaan heeft om het monument tijdig klaar te krijgen. Voorzitter Fr. De Neve draagt dan het gedenktaken over aan de hoede van het stadsbestuur.

Men mag gerust zeggen dat zonder zijn impuls de herdenkingsplechtigheden niet met zoveel luister zouden zijn verlopen. Met veel takt heeft hij eveneens alle politieke klippen om-

zeild, om het aan iedereen mogelijk te maken aan de hulde deel te nemen. Aldus heeft hij samen met de overige leden van het komitee een werk verwezenlijkt waarvoor alle vereerders van priester Daens hem dank verschuldigd zijn. Eens te meer moet er worden op aangedrongen dat iedereen zou helpen om de zware financiële kosten te helpen bestrijden.

Thans "klinkt het innige" Vaarwel mijn broeder over de menigte en het plein. Opnieuw heerst een ingetogen stilte. Dan weergalmt een krachtige Vlaamse Leeuw.

De plechtigheid is afgelopen. Langzaam gaan de deelnemers weg in het grijze regenweder. Priester Daens staat alleen in het midden van het arbeidersgezin. Krachtig verheft hij zich tussen de twee mannengestalten. Zijn blik is gericht op de volkswijken over de rivier. Daar wonen de mensen die in het diepste van hun ziel beseffen wat priester Daens voor hen is geweest en altijd zal blijven.

Luc Delafortrie,
kleinzoon van Pieter Daens

3. Mythevorming

In 1971 publiceerde Louis Paul Boon *Pieter Daens, of hoe in de negentiende eeuw de arbeiders van Aalst vochten tegen armoede en onrecht*. Zijn boek was de aanzet voor de algemene erkenning van het daensisme of de christendemocratie als een derde weg naar de sociale ontvoogding, na die van de conservatieve katholieken en van de linkse socialistische einde 19de eeuw.

In zijn 15de speeljaar, 1979- 1980, programmeerde het Nederlands Toneel in Gent (NTG) het toneelstuk *Priester Daens* van Frans Redant en Walter Moeremans, naar de roman van Boon. In zijn Woord vooraf schreef Boon over de bronnen en de opbouw van het verhaal :

Tenslotte moet ook nog gezegd, dat hierdoor geen enkel woord fantasie in het hele boek te vinden is. Al het beschrevene is naakte nare werkelijkheid, nog niet zo heel lang geleden. Er leven nog kinderen en kleinkinderen van hen, wier daden hier beschreven worden, en voor velen moet het pijnlijk zijn de littekens van eens geslagen wonden te voelen aanraken. Toch ligt het niet in de bedoeling wie ook te kwetsen of in een verkeerd daglicht te stellen, maar integendeel zo objectief mogelijk deze strijd te beschrijven. Misschien dat het een weinig zijn nut kan hebben, voor wie een vergelijking wil maken met de sociale en politieke strijd van vandaag ... of van morgen. L.P.B.

In de lente van 1979 kwam regisseur Frans Redant van het toneelstuk "Priester Daens" naar Haaltert. Hij was op zoek naar getuigenissen en de plaats waar zich in 1897 volgens het boek van Boon de werkstaking van de wevers uit Haaltert en Kerksken afspeelde.

In Haaltert vond Frans Redant geen aanknopingspunten. Hij werd verwezen naar Kerksken: daar was nog steeds de weverij Smits. Hij belandde in de Bergstraat bij Edward De Kegel, gewezen zijdevever bij Smits, en kleinzoon van Jozef Callebaut, die de *Samenwerkende Weverij van Kerksken* had gesticht. Edward haalde er zijn tante Ida bij, de 84 jarige dochter van Jozef Callebaut. Door beiden werd Frans Redant in een paar namiddagen ingewijd in de pijnlijke geschiedenis van de familie Callebaut, de roelanders in

Kerksken en het daensisme in de Denderstreek. Hij nam met een bandopnemer daensistische liederen op die dienden als klankdecor bij de opvoering van het toneelstuk in het NTG. Ida Callebaut en Edward De Kegel werden uitgenodigd te Gent op de première van het stuk. Tijdens de aansluitende receptie vergaten zij de pijn om daensist te zijn. Ida Callebaut vertelde trots dat ze in 1897 als tweejarige bij haar thuis op de schoot van Daens had gezeten.

Nadat in 1992 Stijn Coninx' film "Daens" in Venetie zijn wereldpremière beleefde en als een der beste Vlaamse films ooit werd beschouwd, kreeg de figuur priester Daens in Vlaanderen haast mythische allures. Het kon verkeren!

4. Daens leeft

Priester Daens overleed in 1907. Honderd jaar later werd over heel Vlaanderen het Daensjaar 2007 herdacht in vieringen, lezingen en toespraken. Dit alles werd gebundeld in het boek *Daens leeft* waaruit blijkt dat zijn ideeën nog springlevend zijn.

In Denderhoutem, Haaltert en Kerksken blijft de daensistische boodschap verankerd in gedachten en symbolen. In Haaltert werd het zelfs beeldrijk vastgelegd: op vrijdag 1 mei 1998 werd in de Edestraat op het Priester Daensplein het borstbeeld van priester Daens plechtig ingewijd. Ulrich Herremans, correspondent van het Nieuwsblad, schreef hierover in de krant van 2 mei 1998:

Het initiatief kwam van het Ede-comité onder impuls van William Van Overwaelle en Jozef Steppe. Dat kreeg al vlug de steun van het gemeentebestuur en de plaatselijke VTB-VAB. Bavo Pausenberger uit Zomergem werd als beeldhouwer met de opdracht belast. Het beeld kreeg een plaats op een sokkel ontworpen door plaatselijk architect Michaël Van Impe, net onder de gekortwiekte treurwilg die dit pleintje siert.

Talrijke prominenten onder wie Herman De Croo, burgemeester De Vos van Herzele en natuurlijk ook het voltallige gemeentebestuur, stonden naast tientallen buurtbewoners en honderden belangstellenden die Daens een warm hart toedragen. VTB-voorzitter Willy De Loose

“Pieter Daens”

Louis Paul Boon, blz. 249

Het jaar 1897 begon met een werkstaking der wevers uit de dorpen Haaltert en Kerksken. Het waren een 180 wevers, aangesloten bij onze zojuist opgerichte daensistische vereniging. Zij waren in stoet de stad binnengekomen, een paar spanborden dragend, en na de voornaamste straten doorkruist te hebben kwamen ze naar mijn woonst, waar ik ze had toe te spreken. De socialisten deelden dit feit mede, eraan toevoegend: ‘De wevers vertelden ons, dat ze hun stukken steeds langer moesten weven en hiervoor steeds kleinere lonen ontvingen. Maar nu ook zij verenigd waren, zullen de uitbuiters er vandaag of morgen mee af te rekenen krijgen’.

254

Voortdurend werden in de fabrieken de lonen nog méér verlaagd, en moesten de arbeiders hiervoor dan wekenlang in staking... die ze meestal verloren, want onmiddellijk waren een groot aantal onverenigden bereid hun plaatsen in te nemen.

Na onze verenigde wevers van Haaltert en Kerksken volgden de passementwerkers van Mere en Nieuwerkerken. Het werkte aanstekelijk: in de stad volgden de fabrieken FFR en Monckarnie... Toch kon ik dit alles niet helemaal in mijn bladen weergeven. We hadden nu reeds verenigingen, waarvan de leden in staking gingen, en we begonnen ook samenwerkende maatschappijen of coöperatieven op te richten...

Als ik het over ons syndikaat der wevers had, noemde ik Aloïs De Backer als oprichter. De daensistische verenigingen, ziekenbonden en pensioenkassen kenden een druk bestaan. Te Kerksken, bij dat vernuftig en werkzaam volk, had de weverbond reeds 150 leden. In juli gingen ze nog een stap verder op de weg naar het ‘groene socialisme’:

nadat hun staking mislukt was en ze uit de fabriek waren gegooid, staken ze de koppen bijeen en begonnen ze een eigen samenwerkende weverij.

Ook al was De Backer oprichter ervan, ik hielp daadwerkelijk mee. Mijn burelen en magazijnen werden ook een stapelhuis voor de afgewerkte produkten. In mijn bladen liet ik weten: ‘Enig depot voor Aalst en omstreken: Achterstraat 17.’ Men kon zich bij mij aan voordelige prijzen aanschaffen: handdoeken, tafellakens, stof voor manshemden en matrassen, blauw en grijs katoen. We steunden hiermee de verenigde wevers, maar het procentje erop had ik best kunnen gebruiken, want met mijn bladen ging het steeds verder achteruit en het enige waarmee we ons hele gezin en ons hele bedrijf moesten rechthouden, was het jaarlijkse parlementsgeld dat Adolf kreeg uitbetaald.

De fabriek, met naam ‘De Verenigde Wevers’, werd op 5 maart van dit jaar 1897 opgericht en werkte drie jaar later met 65 man. Op 31 oktober 1900 bezat ze reeds een kapitaal van 50.000 frank, maar onder de onmogelijke concurrentie – en vooral door boycot – moest ze terrein verliezen. Ook te Denderhoutem werd ditzelfde jaar 1897 een weverij opgericht, met dezelfde naam ‘Verenigde Wevers’. Zij werd gesticht met een kapitaal van 4000 frank, verzameld uit aandelen van 50 frank elk. Daar echter weinige winkels het aandurfd en geweven stoffen uit onze coöperatieve fabrieken te verkopen, moesten de verenigde Wevers van Denderhoutem het in 1900 opgeven.

Zie deel I: 8, Staking en 12, De samenwerkende weverijen

benadrukte dat er in Daens' tijd in het katholieke Haaltert weinig plaats was voor het ideeëngoed van priester Daens. In Kerksken en Denderhoutem sloeg dat veel gemakkelijker aan, maar toch was er een kleine Daenskern in Ede en daarom is het niet zo ongepast dat net Ede werd verrijkt met de beeltenis van de edelmoedige man.

Op zondag 2 mei 2004 werd in Denderhoutem Advocaat Aloïs De Backer herdacht: honderd jaar na zijn overlijden werd in de Lebeke aan de oude Melkerij, waar hij in 1897 de samenwerkende melkerij Sint-Paulus stichtte, een borstbeeld onthuld. Marc Geens, eigenaar van het pand, stelde de standplaats ter beschikking en zorgde voor de sokkel. De buurtbewoners uit de wijk Lebeke blijven fier op het beeld van hun gewezen volksvertegenwoordiger Aloïs De Backer.

Borstbeeld van Adolf Daens, Priester Daenspleintje, Haaltert.

Kerksken kon niet achterop blijven om het daensisme symbolisch te helpen verankeren. Op zondag 21 september 2014 werd een gedenkplaat onthuld aan de woning van de familie Beerens in de Bergstraat. Honderdtwintig jaar geleden bevond zich hier de herberg van de roelander-daensist Jozef Callebaut. Hier ook werd op 1 oktober 1894 de kandidatenlijst voor de parlementsverkiezingen van 14 oktober 1894 goedgekeurd, met priester Daens als lijsttrekker voor *De Christene Volkspartij*. Hier verkoos hij het christene gedachtengoed boven het behoudszinnige katholieke. Deze keuze zou priester Daens en zijn volgelingen blijvend achtervolgen als, **de pijn daensist te zijn**.

Denderhoutem, Lebeke: borstbeeld van advocaat Aloïs De Backer.

V.l.n.r.: (?), (?) De Saedeleer, Geert D'Hondt, Veerle De Leenheer, Martha Merckx, Yvonne De Wetter en Leontine Baeyens.

Geraadpleegde werken en bronnen

- Boon Louis Paul, Pieter Daens, of hoe in de negentiende eeuw de arbeiders van Aalst vochten tegen armoede en onrecht, 1971
- D'Haese Reinoud, De Daensistische Beweging, Daensmuseum en Archief van de Vlaamse sociale Strijd, Aalst, 1981
- D'Hondt Paula, Geen dienaar van de macht, 1993
- Daens Pieter, Priester Daens, zijn leven, zijn strijden, zijn lijden, zijne dood en verheerlijking, 1909
- De Both Michiel, Zwarte markt en landbouwers in België tijdens WO II, Masterscriptie, UG
- De Loose Willy, De Kegel Joris, Kerksken, de wereld in een dorp, 1999
- De Maeyer Jan, De rode baron Arthur Verhaegen 1847–1917, 1994
- De Ridder Martina, Goudgele Virginia, Belgische immigranten in de Canadese tabakstreek, 2008
- De Smet Tineke, Regionale invalshoek van Belgische emigratie naar Amerika, kettigmigratie vanuit Denderhoutem in 1901–1923, 2010
- De Wever Bruno, Greep naar de macht. Vlaams-nationalisme en Nieuwe Orde. Het VNV 1933–1945, 1994
- Diverse auteurs, België in de Tweede Wereldoorlog, uitgeverij Pelckmans, 2008
- Diverse auteurs, Nieuwe Encyclopedie van de Vlaamse Beweging, Lannoo 1998
- Elias Hendrik, Priester Daens en de Christene Volkspartij 1893 – 1907, 1940
- Goddeeris Johan, Houthave Robert, Flandria Americana. Een studie van Vlaamse emigranten naar het Amerikaanse Continent, 1983
- Heckla Cheryl Ann, Flemish American Deaths 1900–1925, Detroit 2012
- Houthave Robert, Camille Cools en zijn Gazette van Detroit, 1989
- Houthave Robert en diverse auteurs, Emiel Jacques, Kunstschilder 1874–1937, 1987
- Magee Joan, The Belgians in Ontario, a History, 1987
- Panis A, In Memoriam Staf De Clercq, 1943
- Pots Luc, Piffax – alias Petrus Van den Abeele, HK, 2012,3
- Pots Luc, Aloïs De Backer en het Daensisme 1958–1904, De man en zijn tijd, 2014
- Rotsaert Koen, Het daensisme in West-Vlaanderen, 1989
- Van Bockstaele G., Daens en de pers, 1991
- Van Campenhout Frans, Lexicon van de Daensistische Beweging, 1993
- Van de Perre Machteld, Redt & Helpt U Zelfen & Elkander, 1997
- Van Isacker Karel, Het Daensisme, 1959
- Van Opdenbosch K.L., Pieter Daens, 1919
- Van Overstraeten Toon, Op de barricaden, Het verhaal van de Vlaamse Natie in wording, 1984
- Velghe Johan, Daens leeft, een overzicht van de activiteiten, lezingen, toespraken en verslagen tijdens het Daensjaar 2007, PDF
- Verdoodt Frans Jos, De zaak Daens, 1993
- Verdoodt Frans Jos, Het daensisme in het arrondissement Aalst, 1974

ADVN Antwerpen*
AMSAB Gent*
Archief De Kegel Joris
Archief Gazette van Detroit
Archief Heemkundige Kring Haaltert
Archief Pots Luc
Bisschoppelijk archief Gent
DADD Daensarchief Aalst*
Gemeentelijk archief Haaltert
[http://aalst.courant.nu/Digitale Krantenarchief - D.A.D.D.](http://aalst.courant.nu/Digitale_Krantenarchief_-_D.A.D.D.),
<http://www.thesis.net>
<http://www.meervoud.org/artikels/3/20.html>
KADOC Leuven*
Kerkarchief Kerksken
Koninklijke Bibliotheek Brussel
Rijksarchief Beveren

*AMSAB: Archief en Museum van de Socialistische Arbeidersbeweging, Gent

*ADVN: Archief en Documentatiecentrum van het Vlaams-Nationalisme, Antwerpen

*DADD: Documentatiecentrum en Archief voor Daensisme en Hedendaagse Geschiedenis van de Denderstreek, Aalst

*KADOC: Katholiek Documentatie- en Onderzoekscentrum, Leuven

Dankwoord

Voor hun medewerking dank ik uitdrukkelijk Staf Versavel voor de vormgeving, Tony De Rijck voor de eindredactie en Prof dr. Frans-Jos Verdoodt voor zijn ondersteuning en reflectie.

Dit boek was er nooit gekomen zonder de medewerking van Ann Van Gastel van het ADVN, Carolien De Neef en Luc Geeroms van het DADD, Omer Van Cromphaut, Paul Temmerman, Luc Pots, Geert Martens, Brigitte Van den Eynde, Mary Ann Nichols en de families De Geyter en De Kegel-Callebaut die mij documenten ter beschikking stelden. Dank aan iedereen bij wie ik kon aankloppen om de inhoud van het boek historisch af te toetsen. Vaak waren de gesprekken verhelderend en confronterend, in het bijzonder met Marjet Dooremont(+), Albert De Rijck(+), Arthur Van der Haegen(+), Jos De Cock (+), Paula Van Opdenbosch, Jozef Welleman, Paul Ghijssels, Robert Welleman, Noël De Pauw en Frans Vonck.

Ook het Gemeentebestuur, de Cultuurraad en het Priester Daensfonds die plaatselijk de viering 175 jaar Daens hebben ondersteund en de Heemkundige Kring en het Davidsfonds, die de publicatie en voorstelling van dit boek hielpen verwezenlijken, verdienen mijn oprechte dank.

De laatste woorden van het boek zijn voor Frieda, mijn echtgenote. Tijdens de talloze uren die ik achter mijn bureau of elders aan het boek werkte, heb ik me vaak afgevraagd wat ik zonder jou zou geweest zijn? Je geduld, je interesse, je aanmoedigen en je rust gaven mij steeds weer verfrissende moed. Door jou is alles in de meest gelukkige plooi gevallen. Met jou kijk ik graag naar wat geweest is, maar nog veel liever naar wat komen gaat.

Brief aan Daens

Kerksken, 16 juli 2014

Eerwaarde Priester Adolf Daens,

Tijdens mijn kinderjaren keek ik op naar Uw terracotta buste op de schoorsteen van mijn grootmoeder Justine Callebaut. Op de vraag wie daarnaast onze “Lieve Heer” hing antwoordde ze trots “Paster Donche” en vol passie vertelde ze over 1 oktober 1894 toen U lijsttrekker werd. U maakte toen de fundamentele keuze tussen De Christene Volkspartij en de Katholieke partij. U verkoos voor het christene van Rerum Novarum, gesteund door Uw Waalse vrienden van de Christelijke Democratische Unie zoals U schreef aan Uw confrater Constantien Springels in Kerksken. Van bisschop Stillemans kreeg U en de partij de gevraagde zegen doch deze gaf U niet de verwachte bescherming.

Uw lijdensweg begon een paar weken later bij de vernietiging van de verkiezing van Uw katholieke opponent Charles Woeste. Na een ballotage zetelde U samen in het parlement. Tot bij de paus in Rome trachtte hij, als voorzitter van de Katholieke Partij, U het zwijgen op te leggen. Uw integratie in de Belgische Volksbond mislukte omdat U trouw bleef aan de eis van de Vlaamsche-Christene Volkspartij van Hector Plancquaert, namelijk “Eerbied voor de rechtvaardigheid, indien men de twee talen eist van de Vlamingen moet men ook de twee talen eisen van de Walen”. De Belgische Volksbond bleef de verdediger van het conservatieve Franstalige België ook na 1921 toen het omgevormd werd tot het Algemeen Christelijk Werkersverbond. Zij bleven de erfgenamen van de Belgische Volksbond die met woorden jaarlijks Leo XIII's encycliek Rerum Novarum vierden maar ondertussen bondgenoten werden van macht, kapitaal en onverzadigbare winsthonger en hierdoor de misleide spaarders in de kou lieten staan.

Priester Daens, graag zouden wij U terug onder ons hebben, om alles in beweging te brengen. Met de solidariteit loopt het fout en ook onze sociale welvaart is bedreigd. De meest elementaire rechtsbeginselen zoals de scheiding der machten worden aan de kant geschoven door rechtscolleges die de taal van de Belgische en Europese machthebbers spreken. Laat de viering van Uw 175ste verjaardag de aanzet zijn voor een gemeenschappelijk project. Hopelijk slagen na 120 jaar de erfgenamen van de oude katholieke partij en van de Vlaamsche-Christene Volkspartij erin een soevereine en solidaire Vlaamse samenleving op de sporen te zetten.

U bleef steeds trouw aan Uw christelijke filosofie. Tot op Uw sterfbed werden Uw politieke idealen als pasmunt misbruikt. Als er een hemel bestaat zijt U er zeker in opgenomen. Doe de groeten aan mijn overgrootvader Jozef Callebaut, U kent hem zeker nog, het was in zijn woning dat U op 1 oktober 1894 lijsttrekker werd van De Christene Volkspartij. Stel hem ook gerust: zijn bloedverwanten zijn ook geestverwanten gebleven.

Met veel eerbied groet ik U,

Joris De Kegel

